

Bysnittet

250 års byutvikling og trehusbygging

- 1 Blå Promenade, 4 km lang tilrettelagt promenade langs byens havn, fra Bjergsted til Badedammen, se egen trykksak
- 2 Øvre Strandgate 79, 1914, ark. Gustav Helland, bakeri og bolig, jugendstil, se egen trykksak om Gamle Stavanger
- 3 Øvre Strandgate 88, 1841, garveri og hermetikkfabrikk, nå hermetikkmuseum
- 4 Øvre Strandgate 80 A, 1828, empirestil, kontor og informasjonssenter for Foreningen Gamle Stavanger
- 5 Øvre Strandgate 60, 1869, empirestil/tidlig sveitserstil
- 6 Løkkeveien 72, 1856, ombygd før 1900, sveitserstil, bolig/butikk
- 7 Steingata 8, 1877, sveitserstil
- 8 Steingata 7, 1860, empire-/sveitserstil, tilbygg fra 1986
- 9 Kapell, Eiganes gravlund, 1920, ark. J. Thorvaldsen Westbye, klassisisme
- 10 Krematorium, Eiganes gravlund, 1940, ark. Bjarne Tøien
- 11 Steingata 70, 1868, empirestil med jugendvinduer, "B. Hansens løkke", tidligere våningshus på gård
- 12 Steingata/Holbergs gate, fredet furutre
- 13 Steingata 93 og 95, 2008, Brandsberg-Dahls arkitekter
- 14 "Eiganes Park", 2007, Link-Signatur arkitekter
- 15 Steingata 109, 1954, ark. Thorvald Solheim, senmodernisme
- 16 Øvre Stokkavei 69, 1935, funksjonalisme, ark. Gustav Helland
- 17 Øvre Stokkavei 73, 1918, klassisisme
- 18 Vivendelstien 10, 2005, nyfunktis, ark. Tommie Wilhelmsen
- 19 Øvre Stokkavei 68, ca 1850, tilbygg i 1995 v/ark. Arne Hoffmann
- 20 Område Blomsterveien, 1969, ark. Ingeborg og Knut Hoem
- 21 ca 1850, tidlig sveitserstil, Nessal/Duegården; Pastor Dues hjem, møtesested for Brødremenigheten
- 22 Vestre Stokkavei 22, 1850-1900, tidl. gårdsbruk, nå gartneri
- 23 Område Stokkabrutene, 1967, ark. Retzius og Bjoland, rekkehus, tilbygg v/Sivert Christian Haaland, 1981
- 24 Gangveien gjennom grøntdraget gir et inntrykk av det gamle kulturlandskapet som preget Øvre Stokkavei fram til 1960-tallet
- 25 Område Gullregnstien, 2003-2005, område med "nyfunktis"-hus, arkitekter: Ramp, KAP, Edvard F. Andersen og Tommie Wilhelmsen
- 26 Område Edvard Griegs vei, 1963, ark. Ingeborg og Knut Hoem
- 27 Omr. Øvre Stokkavei, ca 1920, fire trehus i jugendstil/klassisisme
- 28 Misjonsmarka, Stavanger Boligbyggelags første byggeprosjekt, 1948, ark. W. Hansteen, T. Sørensen og Thv. Solheim
- 29 Område Solbakkveien, fire murhus i jugendstil/klassisisme, ca 1920
- 30 Brønngata 63, ca 1860, tidlig sveitserstil, "Solbakken", landsted, senere barnehjem m.m.
- 31 Brønngata 50-52, 1916, sveitserstil
- 32 Løkkeveien 99, 1950, lagerhall/bilforretning, ark. Gustav Helland

Andasmauet 5 er av ukjent alder, men er bygd etter 1768 og for 1846. Stilpreget er empire. I 1875 var dette bolig for 3 husstander. Huset er karakteristisk for den tette bebyggelsen i det vernede området "Gamle Stavanger". Verneplanen fra 1956 er en av landets eldste. I starten omfattet den bare 33 hus, men etter flere utvidelser er nå hele den gamle bebyggelsen på "Straen" inkludert. (Tils. 209 hus.)

Stokkaveien 73, Bækkelund, er et fredet lyststed fra 1850-tallet. Huset er bygget i empirestil og er preget av symmetri og klassiske idealer. På byggetidspunktet lå anlegget for seg selv ute på landet. Nå er det helårsbolig og ligger i en sentral bydel. Bybebyggelsen begynte så smått å nå hit ut først rundt 1920. På baksiden ligger også en tjener-/forpakterbolig og en låve som er ombygd til bolig.

Fra 1950-tallet ble det bygget mange rekke- og kjedehus i Stavanger. Arkitektene Retzius & Bjoland tegnet i en årrekke slike hus i mange ulike utforminger. Stokkabrutene (1967) er ett av de mest særpregede og best bevarte feltene. Noen få av husene har fått mindre tilbygg, som ikke virker forstyrrende på den karakteristiske helheten. Kjedehusene har relativt store private hager mot vest.

Stokkahagen 1 (arkitekt: Hoem og Folstad, 2003) er en representant for den nye funkis-bølgen som oppstod på 1990-tallet – men også for et gammelt håndverk: spontekking. Kledningen er av samme type som finnes på stavkirketakene. Den er laget av kjerneved og tåler å stå ubehandlet i mange år. Etter hvert som den blir utsatt for sol og regn, gråner den. Vindusdetaljer i mørkere treverk gir en vakker kontrast.

BYSNITTET - 250 ÅRS BYUTVIKLING OG TREHUSBYGGING

På strekningen fra Vågen til Store Stokkavatn (ca 3 km i luftlinje) kan man studere byens utvikling gjennom hele 250 år. For å få med flere interessante boligprosjekter anbefales det å bevege seg litt på tvers av den strake linjen vestover.

Turen starter i Gamle Stavanger, selve hjertet i Trehusbyen. Her finnes enkelte hus fra ca 1750, men de fleste er bygget på 1800-tallet. Boligene ble opprinnelig satt opp av håndverkere og sjøfolk. I 1865 bodde det i gjennomsnitt 10 personer i hvert av de små trehusene. Husene lå tilfeldig ordnet langs bratte smug ned til sjøen, på terrasser opp fra Vågen.

Fra Løkkeveien fortsetter utbyggingen av noe større eneboliger og horisontaldelte tomannsboliger i tre (ca 1900-1960), nå i regulerte kvartaler og med rettlinjede, brede gater (Stokkaveien, Brønngata og Steingata), helt fram til Holbergs gate. I dette området innpasses, mellom 1918 og 1950, områder med sosial boligbebyggelse (arbeiderboligene i Løvdals gate, Sjømannshjemmet og Misjonsmarka-blokken).

Vest for Holbergs gate bygges, fra ca.1960, eneboliger, rekkehus og kjedehus i skjønn forening (i området mellom Steingata og Edvard Griegs vei).

Etter Ytre Ringveg (E39) som skar seg gjennom terrenget rundt 1980, er områdene vestover mot Christian Skredsvig vei bygget ut med eneboliger langs Øvre Stokkavei, med gradvis utfylling av mindre, tettere byggmesterfelt, etter som eldre gårdsbruk og senere gartnerier har måttet gi tapt mot det store behovet for boligtomter (1960-2000).

Fra Christian Skredsvigs vei gjør Stavanger Boligbyggelag sin entre i området. Nå skulle dyrebar tomtegrunn utnyttas bedre og vi fikk den store Stokkabrutene-utbyggingen med rekke- og kjedebestilling fra 1967. Boligbyggingen var nå nådd helt fram til de grønne, vernede områdene rundt Store Stokkavatn.

Etter 1980, da presset på oljebyen økte, ble det behov for å utnytte boligarealene enda bedre og fortetningsreguleringene satte inn. Typiske fortetningsprosjekter er gruppen med moderne eneboliger (fra etter 2000) på små tomter mellom Øvre Stokkavei og fotgjengerbroen over E 39 (Edvard Griegs vei). Mer dramatiske eksempler på fortetting finner vi i blokkbebyggelsen langs Øvre Stokkavei - Dues vei og langs vestre del av Steingata, inne på det tidligere stadionområdet.

Foldere i denne serien

- Blå Promenade - opplevelser langs byens havn, 2008
- Gamle Stavanger - hjertet i Trehusbyen, 2008
- Eiganes, vestkantens vakre villastrøk, 2008
- Storhaug - mangfold i østre bydel, 2008

Andre trykksaker om samme tema

- Trehusbyen Stavanger, 1995
- Trehusbyen Stavanger og nyere åringer 1952-2008, 2008
- Kulturminneplan for Stavanger, 2008

Nettsider

www.stavanger.kommune.no
(se under plan og utbygging, kilder for bruk i planlegging)
www.arkitektur.no (se under Norwegian Wood)

Tekst: Turid Haaland, og Hanne Windsholt
Foto: Hanne Windsholt
Kart og utforming: Jorunn Imsland
Stavanger kommune, KBU, 2008
Trykk: Centrum trykkeri, opplag 5000

Sveitserstilen avløste empirestilen i de siste tiårene av 1800-tallet. Karakteristisk er synlige, utskårne bjelkeender under takutstikket og krysspostvinduer. Steingata 29 fra 1910 er et godt bevart eksempel.

Denne husgruppen i klassisisme/jugendstil (stadsarkitekt Joh. Thorvaldsen Westbye, 1920) er ett av flere prosjekter som skulle avhjelpe bolignøden i byen. Idealet på denne tiden var hagebyen; arbeiderklassen skulle få tilgang på grønne utearealer.

I krysset Holbergs gate og Steingata ligger tre vakre villaer fra ca 1930 bygget i jugend-/nyklassisistisk stil. Jugendstilen, med sine smårutede vinduer og rike ornamenter holdt lenge stand i Stavanger.

Langs "bysnittet" kan man avlese en kronologisk utbyggingshistorie, men bildet blir variert av at eldre gårdsbebyggelse ligger igjen i nyere bydeler, og at nyere "infillprosjekter" legges inn i etablerte områder. Her et leilighetskompleks fra år 2000 ved Aros arkitekter.

Vestre Stokkavei 4 (Trelastkompaniet i 1989) er en typisk eksponent for sin tid. Helt ned i detaljene er dette huset gjennomført i 1980-tallets postmoderne boligstil, som hentet inspirasjon fra både herskapsvillae og idylliske sørlandshus – samt amerikanske forbilder.

I Vestre Stokkavei 54 (Arkitektkontoret Vest, 1993) er det brukt mange elementer fra tradisjonell byggeskikk. Sammen med trærne ved innkjørselen, som står igjen etter gårdstunet som en gang lå her, gir dette et tidløst preg.

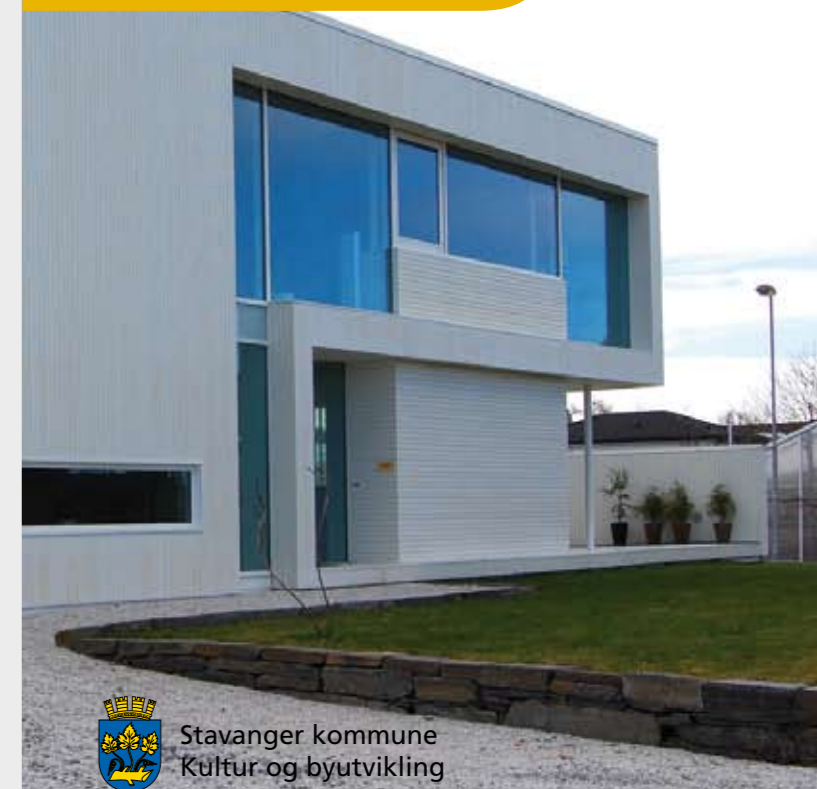
Gullregnstien 8 (arkitekt Tommie Wilhelmsen 2005), er ett av flere nye hus bygget på et tidligere gårdsbruk. Husene har ulik utforming og materialbruk, men mange er i "nyfunkisstil". Nr 8 er spektakulær i sin enkelhet og påkostede materialbruk.

Sjømannshjemmet (ark. Waldemar S. Hansteen, 1932) tilhører den opprinnelige funkis-perioden som har inspirert dagens arkitekter. Det erstattet et eldre sjømannshjem i Gamle Stavanger. Det blir nå bygget om til små leiligheter med felles takterrasse.

Bysnittet - 250 års byutvikling og trehusbygging

Stavanger kommune
Kultur og byutvikling